

Årsberetning Dansk Center for Byhistorie

Mikkel Thelle

Det forgange år har været endnu et begivenhedsrigt år i Dansk Center for Byhistorie. Nye projekter er blevet sat i søen, og andre projekter har fundet deres afslutning eller affødt nye ideer. Centret har som altid både til huse på Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet, og i Tværgadehuset i Den Gamle By. Igen i år har arbejdet på tværs af universitets- og museumsverdenen været yderst gavnligt, hvilket ses i flere af aktiviteterne.

Varer, symboler og nydelse i byen

Centret fik i 2015 en bevilling til at samle forskere omkring forbrug og byhistorie i netværket Shop, Consumer, City, støttet af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation (FKK). I oktober kom så antologien Forbrugets kulturhistorie. Butik, by og forbruget, der er redigeret af Mikkel Thelle og Kasper H. Andersen sammen med museumsinspektør Kristoffer Jensen fra Danmarks Industrimuseum. Den markerer afslutningen på forskernetværket og udgives i samarbejde med Aarhus Universitetsforlag, og den vil være at finde på hylderne i november 2017. Her møder vi forbrug i de tidlige apoteker i Aalborg, butiksvinduer og strøggader i Odense, møbeludstillinger i Magasin, børns TV-forbrug og meget andet. Med bogen skrives for første gang samlet om dansk forbrugshistorie, og en af konklusionerne er, at det er tæt forbundet til byens udvikling.

Et andet projekt støttet af forskningsrådet, Urban Diaspora, som blev afviklet i tæt samarbejde med Moesgaard Museum, er

nu også ved at finde sin afslutning, og såvel herhjemme som internationalt har projektets forskning i migration til danske byer i 1500- og 1600-tallet vakt opmærksomhed. Af særlig interesse er Jakob Ørnbjergs studier af mad- og boligkultur blandt den tilreisende elite af købmænd i danske byer som Helsingør og Aalborg. Der arbejdes nu på de sidste publikationer af dette tværfaglige projekt, som har samlet historikere, arkæologer og naturvidenskabelige forskere i analyser af immigrationskulturen i byerne, før nationalstaten opstod.

Et tredje felt for forbrug og nydelse i byen er samarbejdet med Annette Hoff, som i Den Gamle By forsker i nydelsesmidlernes historie og allerede har flere udgivelser bag sig. Annette bidrager til centrets undervisning på Aarhus Universitet, og der er påbegyndt et lovende samarbejde omkring en tilgængeliggørelse af det rige kildemateriale, hun har fundet i sit arbejde med 1700-tallets varelistes. Første del er en pilot-version af projektet Købmand, krambod og klingende mønt. Det sigter i første omgang mod en digitalisering af en række danske provinskøbmænds varelistes fra årene 1732 og 1750 på Den Digitale Byport.

Tværgående byforskning og historiske Big Data

En anden stor begivenhed på forskningsfronten har været opgraderingen af forskernetværket Urban Orders (URO) til et permanent, tværfagligt forskningscenter ved Aarhus Universitet. I løbet af de forgange år har der været mange aktiviteter i URO, hvor der blandt andet er blevet afviklet workshops i Aarhus, Berlin, Johannesburg og New Orleans, se årsberetning 2016. Opgraderingen er frugten af dette arbejde, og hermed er der skabt en solid grund for et tværfagligt samarbejde omkring bystudier på Aarhus Universitet, hvor også museernes rolle inddrages.

Projektet Mapping the Modern City, som centret arbejder på sammen med Københavns Stadsarkiv og Columbia University i New York, har også udviklet sig positivt i løbet af det seneste års tid. Centralt i dette projekt er politiets registerblade fra årtier omkring 1900 i København, som kan give et unikt indblik i for eksempel demografiske og sociale forhold i hovedstaden på dette tidspunkt. Nogle af de foreløbige resultater blev fremlagt af Mikkel Thelle sammen med partnere fra Columbia på den store Social Science History Conference i Montreal i november 2017, og der arbejdes på muligheden for at rejse fondsmidler til at gå

videre med projektet. Der har været en stor interesse fra offentlig side, og blandt andet Weekendavisen bragte i september en større omtale af projektet. Projektet hænger sammen med en voksende interesse i historieforskningen for Big Data, altså historisk digital information i stort omfang, der kan bruges til at udvikle nye forskningsspørgsmål.

Skriftkultur i middelalderens byer

Centret indtager nu igen en hovedrolle i et forskernetværk, idet Kasper H. Andersen har været initiativtager og primus motor i Research Network of Urban Literacy (RUL), som har modtaget midler fra FKK. Netværket ledes af lektor Jeppe Büchert Netterstrøm fra Aarhus Universitet og samler en lang række forskere fra universitets- og museumsverdenen i de nordiske lande, England og Holland. Udover Dansk Center for Byhistorie og Historisk Afdeling ved Aarhus Universitet er andre centrale parter i RUL fra Nationalmuseet, Sydvestjyske Museer og Københavns Universitet. Ambitionen med projektet er at belyse den urbane kulturs betydning for indførelsen af en decideret skriftkultur i de skandinaviske lande (især Danmark) i middelalderen via blandt andet workshops og konferencer samt udgivelsen af en antologi om emnet. RUL afvikles i perioden 1. oktober 2017 til 1. november 2019, og vil i løbet af disse to år generere en anseelig mængde forskningsaktivitet i Dansk Center for Byhistorie. Eksempelvis vil centret være vært ved en større international conference i november 2018.

Bymuseer, byens rum og flydende byer

I løbet af året har centret været medarrangør af en række forskningsseminarer og lignende arrangementer. I februar 2017 afvikledes en større workshop på Schæffergården nord for København som en del af FKK-projektet Shop, Consumer, City med internationale forskere i forbrugshistorie. I marts var centret medarrangør af seminaret Den Grønne Metropol på Københavns Universitet, der tog udgangspunkt i en ny antologi om de grønne områder i København. I juni arrangerede to af centrets tilknyttede ph.d.-studerende, Mikkel Høghøj og Silke Holmqvist, seminaret Rum som kulturhistorisk analysekategori. Centret var som vanligt også medarrangør af Dansk Komité for Byhistories årsmøde i Den Gamle By 21. september, og derudover afholder centret 28.

november 2017 en international konference sammen med Den Gamle By og Dansk Center for Museumsforskning. Med afsæt i udstillingen Aarhus Fortæller er hensigten med konferencen at diskutere de mange nye udstillinger, som åbner på danske museer i disse år. Endelig afholdes i december 2017 eller januar 2018 det første seminar i centrets nye projekt, Research Network of Urban Literacy, på enten Aarhus Universitet eller Nationalmuseet.

Fra badstuer til byregioner: udgivelser og andre aktiviteter

Kasper H. Andersen forsvarede i februar 2017 sin ph.d.-afhandling Da danerne blev danske, som blev positivt omtalt i Weekendavisen. Kasper har også skrevet en lang række leksikale artikler til danmarkshistorien.dk, for eksempel Badstuer i middelalderens by og Gadenavne i middelalderens byer. Derudover redigerer Kasper sammen med middelalderhistorikere fra Aarhus Universitet antologien Dronningemagt i middelalderen. Festskrift til Anders Bøgh, som han også selv bidrager til. Kasper arbejder på flere større eller små publikationer om urban historie i primært middelalderen, eksempelvis om middelalderbyens lydbillede(r) som han har skrevet om på centrets blog. Mikkel Thelle har produceret en række publikationer i både ind- og udland. Eksempelvis redigerer han sammen med Kasper Forbrugets kulturhistorie, og har skrevet flere artikler i anerkendte tidsskrifter, såvel danske som internationale. Mikkel har også bidraget med et kapitel om byregionsforskning til bogen Den østjyske millionby. Der har også i årets løb været en del aktivitet i European Association for Urban History, hvor Mikkel sidder i bestyrelsen. Her forberedes næste års kongres i Rom med titlen Urban Resilience and Renewal.

Hvem er centret?

Dansk Center for Byhistorie bestyrelse består af museumsdirektør Thomas Bloch Ravn (formand), institutleder Bjarke Paarup, Institut for Kultur og Samfund ved Aarhus Universitet, professor Bjørn Poulsen, Historisk Afdeling ved Aarhus Universitet, seniorforsker Jørgen Mikkelsen, Rigsarkivet, formand for Dansk Komité for Byhistorie, og stadsarkivar Søren Bitsch Christensen, Aarhus Stadsarkiv, som også er adjungeret lektor ved centret.

Centret ledes af ph.d. og lektor Mikkel Thelle, og ph.d. Kasper Holdgaard Andersen er ansat som videnskabelig assistent. Desuden er der tilknyttet en række yngre forskere og studerende.

Danish Centre for Urban History annual report

The year has been marked by many activities, major and minor. The Centre is about to round off the research network project "Shop, city, consumer" about Danish consumption culture with an anthology published in November, "The Cultural History of Consumption". On the research project "Urban Consumption" much has also been done, and the results are being documented, having already been presented at conferences during the year. A temporary network, "Urban Orders", co-founded by Mikkel Thelle, has been made permanent thanks to good results achieved over the last two years. The Centre is working with historical data in the project "Mapping the modern city", which was presented at a large conference in Montreal this winter. At the moment five PhD students are attached to the Centre.